

נוהל צוואות נוטריוניות

הגדרות

בנוהל זה-

"חוק הנוטריונים"- להלן חוק הנוטריונים, תשל"ו-1976

"תקנות"- להלן תקנות הנוטריונים, תשל"ז-1977

"חוק הירושה"- להלן חוק הירושה, תשכ"ה-1965

"תקנות הירושה"- להלן תקנות הירושה, תשנ"ח-1998

כללי

- א. אחת מהדרכים לעשיית צוואה היא עשיית הצוואה בפני רשות בהתאם לסעיף 22 לחוק הירושה. סעיף 22(ז) לחוק הירושה מקביל את הנוטריון לרשות ועל כן צוואה שנעשתה בפני נוטריון- צוואה נוטריונית- תחשב כצוואה שנעשתה בפני רשות.
- ב. סעיף 19 לחוק הנוטריונים קובע כי אישור נוטריוני מהווה ראיה מספקת בהליך משפטי, ללא צורך בראיה נוספת ועל כן בית המשפט לא יורה בנקל על בטלותו.
- ג. נוהל זה נכתב על ידי המחלקה לרישוי נוטריונים בשיתוף עם הרשם לענייני ירושה ותכליתו להסדיר את אופן עשיית הצוואה הנוטריונית ולחזק את איכותה. זאת, בשים לב לכוחו של האישור הנוטריוני.
- ד. נוהל זה נכתב בהתאם לדין הנוטריוני ולסעיף 22 לחוק הירושה. בנוסף, על הנוטריון לשים לב כי הצוואה עומדת בכל יתר דרישות דיני הירושה וההוראות הכלליות של הדין הנוטריוני.

חובות מהותיות החלות על הנוטריון עובר לעשיית צוואה נוטריונית

- א. הנוטריון יברר את זהות המצווה הניצב בפניו ומבקש את שירותיו. ברור זהותו של המצווה יעשה באמצעות תעודה מזהה המניחה את דעתו של הנוטריון ולפי המפורט בתקנות. אופן הוכחת זהותו של המצווה יצוין באישור הנוטריוני והנוטריון יצרף לעותק שנשאר בידיו העתק צילומי של התעודה המזהה (תקנה 2 לתקנות. אין לצרף צילום ת"ז לצוואה).
- ב. הנוטריון יברר האם המצווה כשיר משפטית, מבין הבנה מלאה את משמעות הפעולה ופועל מרצונו החופשי ללא השפעה או לחץ של אחר (תקנה 4(ד) לתקנות). ברור הכשרות המשפטית, ההבנה והרצון החופשי נתונה לשיקול דעתו של הנוטריון ונמצאת באחריותו, בשים לב לכך שישנן דרכים שונות לעשות זאת (למשל: פגישה עם המצווה ללא נוכחות אדם אחר, שימוש בשאלות פתוחות, אישור על בדיקה פסיכיאטרית במקרה הצורך).

- ג. במידה והמצווה מאושפז בבית חולים או מרותק למיטתו, על הנוטריון לדרוש תעודה רפואית שהוצאה ביום עשיית הצוואה המעידה על כשרותו המשפטית של המצווה (תקנה 4(ה) לתקנות). יש לשים לב כי הפסיקה מפרשת בצורה רחבה את המונחים "מאושפז בבית חולים" ו"מרותק למיטתו".
- ד. התעודה הרפואית תוצא ביום עשיית הפעולה ולא יותר מ 24 שעות קודם לעשיית הצוואה. נוסח התעודה הרפואית יהיה על פי הנוסח הקבוע בתוספת הראשונה לתקנות. הנוטריון יצרף את התעודה הרפואית לעותק האישור שנשמר אצלו (תקנה 4(ה) לתקנות).

אופן עריכת צוואה נוטריונית

- א. המצווה יאמר את דברי צוואתו בעל פה בפני הנוטריון, אשר ירשום אותם, או יגיש לנוטריון את צוואתו בכתב (סעיף 22(א) לחוק הירושה).
- ב. הנוטריון יקריא למצווה את צוואתו והמצווה יצהיר בפניו כי זוהי צוואתו (סעיף 22(ב) לחוק הירושה). במקום קריאת הצוואה למצווה, יכול המצווה לקרוא את הצוואה (או תרגומה) בעצמו (סעיף 22(ד) לחוק הירושה).
- ג. הנוטריון יאשר בכתב על גבי הצוואה שדברי המצווה הוקראו למצווה או נקראו על ידו ושהוא הצהיר שזוהי צוואתו (סעיף 22(ב) לחוק הירושה).
- ד. מומלץ כי הנוטריון יחתים את המצווה על הצוואה, אף כי הדין אינו מחייב זאת.

עשיית צוואה נוטריונית בשפה זרה

- א. עשיית צוואה בשפה זרה שהן הנוטריון והן המצווה מבינים. יש לשים לב כי לאור תקנה 54א לתקנות הירושה מומלץ לצרף לצוואה תרגום לעברית או ערבית, ככל שהצוואה אינה בשפה האנגלית.
- ב. עשיית צוואה בשפה שהנוטריון אינו מבין והמצווה מבין (תקנה 7(א) לתקנות):
- יש לצרף תרגום בכתב של הצוואה לשפה המובנת לנוטריון.
 - התרגום ילווה בתצהיר המתורגמן בדבר שליטתו בשפת המקור והתרגום ונאמנותו של התרגום.
 - התרגום והתצהיר יצורפו לעותק האישור הנוטריוני שנשמר בידי הנוטריון.
 - באישור הנוטריוני יפורשו שמו ומענו של המתרגם.
- ג. עשיית צוואה בשפה שהנוטריון מבין והמצווה אינו מבין (תקנה 7(ב) לתקנות):
- הצוואה תתורגם למצווה לשפה המובנת לו על ידי אחד מאלה:
 - הנוטריון עצמו;
 - מתרגם אחר, בצרף תצהיר של המתרגם כי הוא שולט בשפות המקור והתרגום והתרגום מדויק, ובלבד שנחה דעתו של הנוטריון שהמתרגם שולט בשתי השפות.

2. המתרגם יאשר בכתב על פני הצוואה שהוא קרא בפני המצווה את הצוואה בלשון שהמצווה שומע (סעיף 22(ג) לחוק הירושה).
3. דרכי התרגום יפורשו באישור הנוטריוני.
- ד. עשיית צוואה בשפה שהנוטריון אינו מבין והמצווה אינו מבין :
אין לערוך צוואה בשפה שאינה מובנת למצווה ולנוטריון.

צורת הצוואה הנוטריונית ורישומה

- א. אישור נוטריוני בדבר עשיית צוואה יערך על גבי טופס 13 לתוספת השנייה לתקנות (תקנה 9(ב) לתקנות).
- ב. הנוטריון יסמן את הצוואה באות או מספר, ויחתום על כל עמוד שלה בראשי תיבות של שמו (תקנה 11 לתקנות).
- ג. הנוטריון יקשור את האישור הנוטריוני והצוואה בסרט אדום מבד, ידביק את קצות הסרט עם תו אדום לאישור הנוטריוני ויטביע את חותמו על התו האדום, כך שהחותם יוטבע על גבי האישור הנוטריוני וכל דפי הצוואה (תקנות 11, 18 ו-19 לתקנות).
- ד. נוסף על האישור הנוטריוני והצוואה הנמסרים ללקוח, הנוטריון יכין עותק זהה (הכולל חתימה מקורית של הלקוח ושל הנוטריון ואת האמור בסעיף ג לעיל) לצורך שמירתו אצל הנוטריון. לעותק זה יצרף הנוטריון את צילום התעודה המזהה של המצווה ואת התעודה הרפואית, אם ניתנה כזו (תקנות 2(ד), 4(ה) ו-22(א) לתקנות).
- ה. נוטריון ינהל ספר נוטריונים בו ירשום כל פעולה נוטריונית שביצע (תקנה 24 לתקנות) וייתן לכל אישור נוטריוני מספר סידורי. מספר סידורי זה ירשם על גבי האישור הנוטריוני בדבר עשיית הצוואה (תקנה 21 לתקנות).
- ו. בנוסף, נוטריון ינהל פנקס צוואות בו יינתן מספר סידורי שוטף לצוואה וכן ירשום הנוטריון את מועד עריכת הצוואה, שם המצווה והמספר הסידורי של האישור הנוטריוני. (תקנה 23(ב) לתקנות).

מסירת הצוואה למצווה

- א. הנוטריון ימסור את הצוואה לידי המצווה (תקנה 23(א) לתקנות).
- ב. הנוטריון יידע את הלקוח על האפשרות להפקיד את הצוואה אצל הרשם לענייני ירושה (סעיף 22(ה) לחוק הירושה).
- ג. הפקדת צוואה היא מעשה אישי של המצווה המצביע על גמירות דעתו (סעיף 21(ב) לחוק הירושה), ועל כן מדיניות הרשם לענייני ירושה היא כי הנוטריון אינו רשאי להפקיד את הצוואה גם אם הלקוח מסרב לקבלה.

ד. הודיע המצווה לנוטריון על הפקדת הצוואה, ירשום הנוטריון את פרטי ההפקדה בספר הצוואות ויצרף צילום אישור הרשם לענייני ירושה על הפקדת הצוואה, אם נמסר לו כזה, לעותק הצוואה השמור אצלו (תקנה 23(ב)(ג) לתקנות).

ביטול צוואה נוטריונית

- א. **ביטול צוואה** לפי חוק הירושה יכול להיעשות באחת מהדרכים הבאות:
1. ביטול הצוואה במפורש באחת מהצורות לעשיית צוואה (סעיף 36(א) לחוק הירושה).
 2. ביטול הצוואה באמצעות השמדתה (סעיף 36(א) לחוק הירושה).
 3. עשיית צוואה חדשה (סעיף 36(ב) לחוק הירושה).
- ב. הודיע המצווה לנוטריון על ביטול צוואתו, יבטל הנוטריון את אישור עשיית הצוואה שערך בהתאם לתקנה 5 לתקנות וישמיד את העותק אשר נשמר אצלו.

שמירת הצוואה הנוטריונית

- א. נוטריון ישמור עותק מקורי של אישור עשיית צוואה שבידו בהתאם לתקנה 22 לתקנות ולכללי לשכת עורכי הדין (שמירת חומר ארכיוני במשרדי עורכי דין), תשל"א-1971.
- ב. נוטריון יתן תוך זמן סביר העתק מאושר של עותק אישור עשיית הצוואה שישמר בידו למצווה על פי דרישתו (תקנה 22(ב) לתקנות).
- ג. כל עוד המצווה בחיים לא ימסור הנוטריון לאחר העתק של עותק אישור עשיית הצוואה.

מסירת הצוואה לרשם לענייני ירושה לאחר פטירת המצווה

- א. נתבקש הנוטריון למסור את הצוואה לצורך הגשת בקשה לצו קיום צוואה, ימסור הנוטריון את הצוואה השמורה אצלו לרשם לענייני ירושה (סעיף 68(ב), סעיף 75 לחוק הירושה). החובה החוקית להגיש צוואה מקורית כאמור תחשב כדרישה של רשות מנהלית על פי דין בהתאם לתקנה 26(ב) לתקנות.
- ב. הנוטריון יקבל מהרשם לענייני ירושה אישור בכתב על דבר מסירת הצוואה שהיתה ברשותו. הנוטריון ימסור העתק של אישור הרשם לכל יורש על פי דין או זוכה שיבקש זאת.
- ג. הנוטריון ישמור בידו העתק צילומי של הצוואה ויצרף אליו את האישור של הרשם לענייני ירושה בדבר מסירת העותק המקורי. הנוטריון ירשום את דבר הוצאת הצוואה בפנקס הוצאה והחזרה (תקנה 26(ג) לתקנות).